

SITUAȚIA ACTUALĂ A DREPTULUI PROCESUAL A CONTENCIOSULUI CONSTITUȚIONAL

LA SITUATION ACTUELLE DU DROIT PROCEDURAL DU CONTENTIEUX CONSTITUTIONNEL

CZU: 347.956:342.4

DOI :<https://doi.org/10.5281/zenodo.10721309>

UNGUREANU Andrei,

Universitatea de Stat din Moldova

ORCID: 0000-0003-0147-6505

E-mail: andreungureanu1396@gmail.com

Studiul este dedicat în general cercetării doctrinei naționale și internaționale cu privire la dreptul procesual a contenciosului constituțional, iar în particular este dedicat cercetării cadrului legal care reglementează dreptul procesual a contenciosului constituțional la nivel național și internațional. În contextul consolidării statului de drept și evoluției dreptului procesual a contenciosului constituțional, se remarcă rolul, locul și statutul Curții Constituționale în raport cu alte autorități ale statului, care la rândul său este unica autoritate de jurisdicție constituțională din Republica Moldova. În calitate de organ ce realizează jurisdicția constituțională, Curtea este autonomă și independentă față de puterile statului, iar statutul său este determinat de rolul său primordial de asigurare a respectării următoarelor valori: preeminența dreptului, supremația Constituției, democrația, separația puterilor în stat, drepturile omului. Aceste funcții majore sunt realizate prin intermediul instrumentelor garantate de legea fundamentală a statului. Cu referire la actele Curții Constituționale din Republica Moldova, actele Curților Constituționale internaționale și cele ale Curții Europene ale Drepturilor Omului se conturează ideea potrivit căreia dreptul procesual a contenciosului constituțional este o instituție a dreptului constituțional. Fin o instituție a dreptului constituțional, dreptul procesual a contenciosului constituțional este reglementat de către acel ansamblu unitar de norme juridice constituționale cuprinse prioritar în Constituție prin care se reglementează relațiile sociale fundamentale ce apar în procesul instaurării, menținerii și exercitării puterii de stat. Respectiv normele juridice ale dreptului constituțional reglementează de jure și de facto dreptul procesual a contenciosului constituțional în condiția existenței unui coraport parte-întreg.

Cuvinte-cheie: *Constituție, Curte Constituțională, Contencios constituțional, Instituție a Dreptului Constituțional, Evoluția Dreptului Contenciosului Constituțional, Controlul constituționalității legilor.*

L'étude est généralement consacrée à la recherche de la doctrine nationale et internationale concernant le droit procédural du contentieux constitutionnel, et en particulier elle est dédiée à la recherche du cadre juridique qui régit le droit procédural du contentieux constitutionnel au niveau national et international. Dans le contexte de la consolidation de l'État de droit et de l'évolution du droit procédural du contentieux constitutionnel, doit être noté le rôle, la place et le statut de la Cour Constitutionnelle par rapport aux autres autorités de l'État, qui à son tour est la seule autorité de juridiction constitutionnelle de République de Moldova. En tant qu'organe qui exerce une juridiction constitutionnelle, la Cour est autonome et indépendante des pouvoirs de l'État, et son statut est déterminé par son rôle premier de veiller au respect des valeurs suivantes: la prééminence du droit, la suprématie de la Constitution, la démocratie, la séparation des pouvoirs dans l'État, les droits de l'homme. Ces fonctions majeures sont exercées à travers les instruments garantis par la loi fondamentale de l'Etat. En référence aux actes de

la Cour Constitutionnelle de la République de Moldova, aux actes des Cours Constitutionnelles internationales et à ceux de la Cour Européenne des Droits de l'Homme, l'idée est lancée que le droit procédural du contentieux constitutionnel est une institution du droit constitutionnel. En tant qu'institution de droit constitutionnel, le droit procédural du contentieux constitutionnel est régi par cet ensemble unitaire de normes juridiques contenues principalement dans la Constitution, qui régit les relations sociales fondamentales qui apparaissent dans le processus d'établissement, de maintien et d'exercice du pouvoir de l'État. Respectivement, les normes juridiques du droit constitutionnel régissent de jure et de facto le droit procédural du contentieux constitutionnel sous la condition de l'existence d'un co-rapport partie-tout.

***Mots clés:** Constitution, Cour Constitutionnelle, Contentieux constitutionnel, Institution du droit constitutionnel, Evolution du droit du contentieux constitutionnel, Contrôle de la constitutionnalité des lois.*

Materiale și Metode: Dintre metodele științelor socio-umane, cele care devin complementare, în lucrarea de față, se regăsesc analiza actelor normative; metoda comparativă; observația, metoda examinării istorice. Au impact și metodele de cercetare precum sistematizarea și generalizarea.

REZULTATE:

Cercetarea dreptului procesual a contenciosului constituțional la etapa contemporană se transformă dintr-o problemă de cercetare națională într-o problemă de cercetare internațională. Aceasta se confirmă prin apariția Comisei Europene pentru Democrație prin Drept numită și Comisia de la Veneția a Consiliului Europei care instituționalizează cercetarea științifică comparată a contenciosului constituțional și a dreptului procesual a contenciosului constituțional [1, p.7].

Necesitatea cercetării dreptului procesual a contenciosului constituțional la ora actuală este bazată pe factori obiectivi, care au evoluat în tandem cu societatea contemporană, inclusiv cu cerințele și necesitățile acesteia. Fie, această necesitate este dictată inclusiv de faptul că contenciosul constituțional dă apreciere constituționalității legilor și altor acte normativ-juridice, soluționând conflictele constituționale în scopul asigurării protecției legalității constituționale și menținerii unei ordini juridice procesual-contencios constituționale.

În pofida tendințelor de realizare cât și de apariție a unor subramuri juridice noi, ca urmare a necesităților de dezvoltare a societății contemporane a instaurării statului de drept, **dreptul procesual a contenciosului constituțional rămâne a fi o instituție a dreptului constituțional.** Acest lucru se datorează faptului că dreptul procesual a contenciosului constituțional este reglementat de către acel ansamblu unitar de norme juridice constituționale cuprinse prioritar în Constituție prin care se reglementează relațiile sociale fundamentale ce apar în procesul instaurării, menținerii și exercitării puterii de stat.

În contextul evoluției dreptului procesual a contenciosului constituțional în coraport cu dezvoltarea societății, s-a determinat necesitatea dezvoltării a bazei teoretice a dreptului procesual a contenciosului constituțional care va reflecta: *aspectele conceptuale ale apariției dreptului procesual a contenciosului constituțional; conținutului dreptului procesual a contenciosului constituțional; subiecții dreptului procesual a contenciosului constituțional; principiile, subiecții și etapele și garanțiile procesuale ale procesului contenciosului constituțional.*

Volens nolens, aportul pentru evoluția dreptului procesual a contenciosului constituțional l-a determinat adoptarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ale omului (CEDO), încheiată la Roma în 1950. Asumându-și statutul de membru al Consiliului Europei la 13 iulie 1995, și de stat parte, din 12 septembrie 1997, la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO) [2], Republica Moldova și-a exprimat, alături de alte state europene, atașamentul față de drepturile omului consfințite prin respectivul tratat, pentru apărarea eficace a drepturilor omului, nemijlocit și în cadrul procesului contenciosului constituțional.

Odată cu apariția și funcționarea instituției controlului constituționalității în Republica Moldova printr-un organ special și specializat numit Curte Constituțională a contribuit la utilizarea tot mai frecventă a termenului de contencios constituțional, care la rândul său poate fi înțeles în mai multe sensuri:

- cuprinzând orice conflict juridic de natură constituțională: conflictele între autorități (contenciosul separației orizontale a puterii); conflictele între federație și statele membre (contenciosul separației verticale a puterii); contenciosul drepturilor și libertăților fundamentale [3, p.26].
- identificându-se cu procedurile de control al constituționalității, pe cale de acțiune sau pe cale de excepție, anterior sau posterior intrării în vigoare a legii [4, p.9].
- incluzând ansamblu litigiilor asupra unei contestații a constituționalității actelor subordonate Constituției, precum și procedeele și tehnicile ce au ca obiect soluționarea acestor contestații [5, p. 13].

Având un aspect jurisdicțional, contenciosul constituțional imprimă procesului contenciosului constituțional un caracter obiectiv care contribuie la aplicabilitatea directă a Constituției. În acest context, se remarcă fenomenul de edificare a unui cadru de stabilitate care scapă de oscilațiile inerente procesului de guvernare [6, p. 89]. Fie, acest lucru scoate în evidență faptul că un judecător al constituționalității în cadrul procesului este o exigență a statului de drept așa cum este și judecătorul legalității.

În plan temporal, executarea hotărârilor prin care se declară neconstituționalitatea unei prevederi legale ține atât de efectul pentru viitor al acestora, care se manifestă prin excluderea normei din fondul activ al legislației, cât și de efectul retroactiv, manifestat prin combaterea, pe calea revizuirii, a consecințelor produse de norma declarată neconstituțională.

În cadrul bunei organizări a autorității statale, rolul Curții Constituționale este esențial și definitoriu. Ea reprezintă un garant al democrației și al egalității în fața legii. Totodată, Curtea Constituțională contribuie la buna funcționare a autorităților publice în cadrul raporturilor constituționale de separație, echilibru, colaborare și control reciproc dintre puterile statului.

Concluzii:

Curtea Constituțională reprezintă acel organ ce realizează jurisdicția constituțională conform Constituției în baza următoarelor principii: independența, inamovibilitatea, colegialitatea, legalitatea și publicitatea. Potrivit dreptului procesual a contenciosului constituțional evidențiem faptul că procesul contenciosului constituțional, prezintă următoarele trăsături: 1) fiind supus unei veritabile jurisdicții, ținându-se cont de scopul acesteia; 2) fiind desfășurat în conformitate cu niște reguli procedurale proprii, înscrise în Constituție, legi și regulamente determinate de

contenciosul constituțional; 3) fiind realizat și condus de către un organ unic, special și specializat, care deține monopol asupra contenciosului constituțional. În fine, normele juridice ale dreptului constituțional reglementează de jure și de facto dreptul procesual a contenciosului constituțional în condiția existenței unui coraport parte-întreg.

Referințe:

1. CÂRNAȚ Teodor. Dreptul Contenciosului Constituțional. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, Departamentul Drept Public, Tipografia Print-Caro, 2020. p. 7.
2. Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, încheiată la Roma la XI.1950 și ratificată de către RM prin Hotărârea Parlamentului Nr. 1298 din 24.07.1997. În: Tratatate internaționale, 1998, vol.I, p.341.
3. Mathieu B, Verpeaux M., Contentieux constitutionnel des droits fondamentaux. Ed. LGDJ, Paris, 2002, p.26.
4. CÂRNAȚ Teodor. Dreptul Contenciosului Constituțional. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, Departamentul Drept Public, Tipografia Print-Caro, 2020. p. 9.
5. Drago G., Contentieux constitutionnel francais. Ed. PUF, Paris 1998, p. 13.
6. Brewer-Carias A., Judicial Review in Comparative Law, Cambridge University Press, 1989, p.89.